

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീമാൻ വേംകടനാഥാർയഃ കവിതാർക്കികകേസരീ |

വേദാന്താചാർയവർയോ മേ സന്നിധത്താം സദാ ഹൃദി ||

|| ഉദ്ധവ ഗീതാ - ഭിതീയോഽധ്യായഃ ||

This document has been prepared by*

Sunder Kidambi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness *śrīmad āṇḍavan* of *śrīraṅgam*

*This was typeset using skt and Hellingman's T_EX for Malayalam.

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

॥ ഉദ്ധവ ഗീതാ - ഭിതീയോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഭഗവാനുവാച

യദാത്ഥ മാം മഹാഭാഗ തച്ചികീർഷിതമേവ മേ ।
ബ്രഹ്മാ ഭവോ ലോകപാലാഃ സ്വർവ്യാസം മേഭികാംക്ഷിണഃ ॥ 2.1 ॥

മയാ നിഷ്പാദിതം ഹ്യത്ര ഭവകാർയമശേഷതഃ ।
യദർത്ഥമവതീർണ്ണോഽഹമംശേന ബ്രഹ്മണാർത്ഥിതഃ ॥ 2.2 ॥

കുലം വൈ ശാപനിർദ്ദൃശം നംക്ഷ്യത്യന്യോന്യവിഗ്രഹാത് ।
സമുദ്രഃ സപ്തമേഘ്നേതാം പുരീം ച പ്ലാവയിഷ്യതി ॥ 2.3 ॥

യർഹ്യേവായം മയാ ത്യക്തോ ലോകോഽയം നഷ്ടമംഗലഃ ।
ഭവിഷ്യത്യചിരാത് സാധോ കലിനാപി നിരാകൃതഃ ॥ 2.4 ॥

ന വസ്തവ്യം ത്വയൈവേഹ മയാ ത്യക്തേ മഹീതലേ ।
ജനോഽധർമ്മരുചിർഭൂഭൂഭവിഷ്യതി കലൗ യുഗേ ॥ 2.5 ॥

ത്വം തു സർവ്വം പരിത്യജ്യ സ്നേഹം സ്വജനബന്ധുഷു ।
മയ്യാവേശ്യ മനഃ സമ്യക് സമഭ്യഗ് വിചരന്വ ഗാം ॥ 2.6 ॥

യദിദം മനസാ വാചാ ചക്ഷുർഭൃയാം ശ്രവണാദിഭിഃ ।
നശ്വരം ഗൃഹ്യമാണം ച വിദ്ധി മായാമനോമയം ॥ 2.7 ॥

പുംസോഽയുക്തസ്യ നാനാർത്ഥോ ഭ്രമഃ സ ഗുണഭോഷഭാക് ।
കർമ്മാകർമ്മവികർമ്മേതി ഗുണഭോഷധിയോ ഭിദാ ॥ 2.8 ॥

തസ്മാദ് യുക്തേന്ദ്രിയഗ്രാഹോ യുക്തചിത്ത ഇദം ജഗത് ।
ആത്മനീക്ഷന്വ വിതതമാത്മാനം മയ്യധീശ്വരേ ॥ 2.9 ॥

ജ്ഞാനവിജ്ഞാനസംയുക്ത ആത്മഭൃതഃ ശരീരിണാം ।
അത്മാനുഭവതുഷ്ടാത്മാ നാന്തരാധൈർവ്വിഹന്യസേ ॥ 2.10 ॥

ദോഷബുദ്ധ്യോഭയാതീതോ നിഷേധാന നിവർത്തതേ |
ഗുണബുദ്ധ്യാ ച വിഹിതം ന കരോതി യഥാർഭകഃ || 2.11 ||

സർവ്വഭൂതസുഹൃച്ഛാന്തോ ജ്ഞാനവിജ്ഞാനനിശ്ചയഃ |
പശ്യൻ മദാത്മകം വിശ്വം ന വിപദ്യേത വൈ പുനഃ || 2.12 ||

ശ്രീശുക ഉവാച
ഇത്യാദിഷ്ടോ ഭഗവതാ മഹാഭാഗവതോ നൃപ |
ഉദ്ധവഃ പ്രണിപത്യാഹ തത്ത്വജിജ്ഞാസുരച്യുതം || 2.13 ||

ശ്രീഉദ്ധവ ഉവാച
യോഗേശ യോഗവിന്യാസ യോഗാത്മൻ യോഗസംഭവ |
നിഃശ്രേയസായ മേ പ്രോക്തസ്ത്യാഗഃ സംന്യാസലക്ഷണഃ || 2.14 ||

ത്യാഗോഽയം ദുഷ്കരോ ഭൂമൻ കാമാനാം വിഷയാത്മഭിഃ |
സുതരാം ത്വയി സർവ്വാത്മന്നഭക്തരിതി മേ മതിഃ || 2.15 ||

സോഽഹം മമാഹമിതി മൂഢമതിർവ്വിഗാഢ-
സ്ത്വന്മായയാ വിരചിതാത്മനി സാനുബന്ധേ |
തത്ത്വജ്ഞസാ നിഗഭിതം ഭവതാ യഥാഹം
സംസാധയാമി ഭഗവന്നനുശാധി ഭൂത്യം || 2.16 ||

സത്യസ്യ തേ സ്വദ്യശ ആത്മന ആത്മനോഽന്യം
വക്താരമീശ വിബുധേഷപി നാനുചക്ഷേ |
സർവ്വേ വിമോഹിതധിയസ്ത്വവ മായയേമേ
ബ്രഹ്മാദയസ്തനുഭൂതോ ബഹിരർത്ഥഭാവഃ || 2.17 ||

തസ്മാദ് ഭവന്തമനവദ്യമനന്തപാരം
സർവ്വജ്ഞമീശ്വരമകുൺഠവികുൺഠധിഷ്ഠ്യം |
നിർവ്വിണ്ണധീരഹമു ഹേ വൃജിനാഭിതപ്തോ
നാരായണം നരസഖം ശരണം പ്രപദ്യേ || 2.18 ||

ശ്രീഭഗവാനുവാച

പ്രായേണ മനുജാ ലോകേ ലോകതത്ത്വവിചക്ഷണാഃ |
സമുദ്ധരന്തി ഹ്യാത്മാനമാത്മനൈവാശുഭാശയാത് || 2.19 ||

ആത്മനോ ഗുരുരാത്മൈവ പുരുഷസ്യ വിശേഷതഃ |
യത് പ്രത്യക്ഷാനുമാനാഭ്യാം ശ്രേയോഽസാവനുവിന്ദതേ || 2.20 ||

പുരുഷത്വേ ച മാം ധീരാഃ സാംഖ്യയോഗവിശാരദാഃ |
ആവിസ്തരാം പ്രപശ്യന്തി സർവ്വശക്ത്യപബ്ധംഹിതം || 2.21 ||

ഏകഭിത്രിചതുഷ്പാദോ ബഹുപാദസ്തഥാപദഃ |
ബഹ്വ്യഃ സന്തി പുരഃ സൃഷ്ടാസ്താസാം മേ പൗരുഷീ പ്രിയാ || 2.22 ||

അത്ര മാം മൃഗയന്ത്യഭാ യുക്താ ഹേതുഭിരീശ്വരം |
ഗൃഹ്യമാണൈർഗ്ലുണൈർഘ്നൈർഗൈരഗ്രോഹ്യമനുമാനതഃ || 2.23 ||

അത്രാപ്യുദാഹരന്തീമമിതിഹാസം പുരാതനം |
അവധൂതസ്യ സംവാദം യദോരമിതതേജസഃ || 2.24 ||

അവധൂതം ദിയം കഞ്ചിച്ചരന്തമകുതോഭയം |
കവിം നിരീക്ഷ്യ തരുണം യദുഃ പപ്രച്ഛ ധർമ്മവിത് || 2.25 ||

ശ്രീയദുരുവാച

കുതോ ബുദ്ധിരിയം ബ്രഹ്മന്നകർത്തുഃ സുവിശാരദാ |
യാമാസാദ്യ ഭവാല്ലോകം വിദ്വാംശ്ചരതി ബാലവത് || 2.26 ||

പ്രായോ ധർമ്മാർത്ഥകാമേഷു വിവിത്സായാം ച മാനവാഃ |
ഹേതുനൈവ സമീഹന്തേ ആയുഷോ യശസഃ ശ്രിയഃ || 2.27 ||

ത്വം തു കൽപഃ കവിർദൃക്ഷഃ സുഭഗോഽമൃതഭാഷണഃ |
ന കർത്താ നേഹസേ കിഞ്ചിജ്ജഡോന്മത്തപിശാചവത് || 2.28 ||

ജനേഷു ദഹ്യമാനേഷു കാമലോഭഭവാഗ്നിനാ |
ന തപ്യസേഽഗ്നിനാ മുകേതാ ഗംഗാംഭഃസ്ഥ ഇവ ദിപഃ || 2.29 ||

ത്വം ഹി നഃ പൃച്ഛതാം ബ്രഹ്മന്നാത്മന്യാനന്ദകാരണം |
ബ്രൂഹി സ്പർശവിഹീനസ്യ ഭവതഃ കേവലാത്മനഃ || 2.30 ||

ശ്രീഭഗവാനുവാച
യദുനൈവം മഹാഭാഗോ ബ്രഹ്മണ്യേന സുമേധസാ |
പൃച്ഛഃ സഭാജിതഃ പ്രാഹ പ്രശ്രയാവനതം ഭിജഃ || 2.31 ||

ശ്രീബ്രാഹ്മണ ഉവാച
സന്തി മേ ഗുരവോ രാജൻ ബഹവോ ബുദ്ധ്യുപശ്രിതാഃ |
യതോ ബുദ്ധിമുപാദായ മുകേതോഽഥീഹ താങ്ഛര്യണു || 2.32 ||

പൃഥിവീ വായുരാകാശമാപോഽഗ്നിശ്ചന്ദ്രമാ രവിഃ |
കപോതോഽജഗരഃ സിന്ധുഃ പതംഗോ മധുകൃദ് ഗജഃ || 2.33 ||

മധുഹാ ഹരിണോ മീനഃ പിംഗലാ കുരരോഽർഭകഃ |
കുമാരീ ശരകൃത് സർപ്പ ഊർണ്ണനാഭിഃ സുപേശകൃത് || 2.34 ||

ഏതേ മേ ഗുരവോ രാജംശ്ചതുർവിംശതിരാശ്രിതാഃ |
ശിക്ഷാ വൃത്തിഭിരേതേഷാമമ്പശിക്ഷമിഹാത്മനഃ || 2.35 ||

യതോ യദനുശിക്ഷാമി യഥാ വാ നാഹുഷാത്മജ |
തത്തഥാ പുരുഷവ്യാഘ്രേ നിബോധ കഥയാമി തേ || 2.36 ||

ഭൂതൈരാക്രമ്യമാണോഽപി ധീരോ ദൈവവശാനുഗൈഃ |
തദ് വിദ്വാൻ ന ചലേന്മാർഗ്ഗാദമ്പശിക്ഷം ക്ഷിതേർവ്രതം || 2.37 ||

ശഘത്പരാർത്ഥസർവ്വേഷഃ പരാർത്ഥൈകാന്തസംഭവഃ |
സാധുഃ ശിക്ഷേത ഭൂഭൃത്തോ നഗശിഷ്യഃ പരാത്മതാം || 2.38 ||

പ്രാണവൃത്തൈവ സന്തുഷ്യേന്മുനിർന്നൈവേന്ദ്രിയപ്രിയൈഃ |
ജ്ഞാനം യഥാ ന നശ്യേത നാവകീർയേത വാങ്മനഃ || 2.39 ||

വിഷയേഷ്യാവിശൻ യോഗീ നാനാധർമ്മേഷു സർവ്വതഃ |
ഗുണദോഷവ്യപേതാത്മാ ന വിഷജ്ജേത വായുവത് || 2.40 ||

പാർത്ഥിവേഷിഹ ദേഹേഷു പ്രവിഷ്ടസ്തദ്ഗുണാശ്രയഃ |
ഗുണൈർന്ന യുജ്യതേ യോഗീ ഗന്ധൈർവ്യായുരിവാത്മഭ്യക് || 2.41 ||

അന്തർഹിതശ്ച സ്ഥിരജംഗമേഷു
ബ്രഹ്മാത്മഭാവേന സമന്വയേന |
വ്യാപ്ത്യാവ്യവച്ഛേദമസംഗമാത്മനോ
മുനിർന്നഭസ്ത്വം വിതതസ്യ ഭാവയേത് || 2.42 ||

തേജോബന്നമയൈർഭാവൈർമ്മേഘാദ്യൈർവ്യായുനേരിതൈഃ |
ന സ്പൃശ്യതേ നഭസ്തഭത് കാലസ്യുഷ്ടൈർഗ്ഗുണൈഃ പുമാൻ || 2.43 ||

സ്വച്ഛരഃ പ്രകൃതിതഃ സ്നിഗ്ദ്ധോ മാധുര്യസ്തീർത്ഥഭൂർന്യുണാം |
മുനിഃ പുനാത്യപാം മിത്രമീക്ഷോപസ്പർശകീർത്തനൈഃ || 2.44 ||

തേജസ്വീ തപസാ ദീപ്തോ ദുർദ്ധർഷോദരഭാജനഃ |
സർവ്വഭക്ഷ്യോഽപി യുക്താത്മാ നാദന്തേ മലമഗ്നിവത് || 2.45 ||

കുചിച്ഛരനഃ കുചിത് സ്പഷ്ട ഉപാസ്യഃ ശ്രേയ ഇച്ഛരതാം |
ഭുംകേത സർവ്വത്ര ദാതുണാം ദഹൻ പ്രാഗുത്തരാശുഭം || 2.46 ||

സ്വമായയാ സൃഷ്ടമിദം സദസല്ലക്ഷണം വിഭുഃ |
പ്രവിഷ്ട ഇയതേ തത്തത് സ്വരൂപോഽഗ്നിരിവൈധസി || 2.47 ||

വിസർഗ്ഗാഭ്യാഃ ശ്മശാനാന്താ ഭാവാ ദേഹസ്യ നാത്മനഃ |
കലാനാമിവ ചന്ദ്രസ്യ കാലേനാവ്യക്തവർത്ഥനാ || 2.48 ||

കാലേന ഹ്യോഘവേഗേന ഭൂതാനാം പ്രഭവാപ്യയൗ |
നിത്യാവപി ന ദൃശ്യേതേ ആത്മനോഽഗ്നേർയഥാർച്ചിഷാം || 2.49 ||

ഗുണൈർഗ്ഗുണാനുപാദന്തേ യഥാകാലം വിമുഞ്ചതി |
ന തേഷു യുജ്യതേ യോഗീ ഗോഭിർഗ്ഗാ ഇവ ഗോപതിഃ || 2.50 ||

ബുധ്യതേ സ്വേന ഭേദേന വ്യക്തിസ്ഥ ഇവ തദ്ഗതഃ |
ലക്ഷ്യതേ സ്ഥൂലമതിഭിരാത്മാ ചാവസ്ഥിതോഽർക്കവത് || 2.51 ||

നാതിസ്നേഹഃ പ്രസംഗോ വാ കർത്തവ്യഃ ക്വാപി കേനചിത് |
കൂർവ്വൻ വിന്ദേത സന്താപം കപോത ഇവ ദീനധീഃ || 2.52 ||

കപോതഃ കശ്ചനാരണ്യേ കൃതനീഡോ വനസ്പതൗ |
കപോത്യാ ഭാർയയാ സാർദ്ധമുവാസ കതിചിത് സമാഃ || 2.53 ||

കപോതൗ സ്നേഹഗുണിതഹൃദയൗ ഗൃഹധർമ്മിണൗ |
ദ്യുഷ്ടിം ദ്യുഷ്ട്യാംഗമംഗേന ബുദ്ധിം ബുദ്ധ്യാ ബബന്ധതുഃ || 2.54 ||

ശയാസനാടനസ്ഥാന വാർത്താക്രീഡാശനാദികം |
മിഥുനീഭൂയ വിശ്രബ്ധൗ ചേരതുർവ്വനരാജിഷു || 2.55 ||

യം യം വാഞ്ചരതി സാ രാജംസ്തർപ്പയന്ത്യനുകമ്പിതാ |
തം തം സമനയത് കാമം കൃച്ഛ്രേണാപ്യജിതേന്ദ്രിയഃ || 2.56 ||

കപോതീ പ്രഥമം ഗർഭം ഗൃഹ്ണന്തീ കാല ആഗതേ |
അന്ധാനി സുഷുവേ നീഡേ സ്തപത്യഃ സന്നിധൗ സതീ || 2.57 ||

തേഷു കാലേ വ്യജായന്ത രചിതാവയവാ ഹരേഃ |
ശക്തിഭിർദൂർവിഭാവ്യാഭിഃ കോമലാംഗതനുരുഹാഃ || 2.58 ||

പ്രജാഃ പുപുഷതുഃ പ്രീതൗ ദമ്പതീ പുത്രവത്സലൗ |
ശൃബന്തൗ കുജിതം താസാം നിർവൃതൗ കലഭാഷിതൈഃ || 2.59 ||

താസാം പതത്രൈഃ സുസ്പർശൈഃ കുജിതൈർമ്മുശുചേഷ്ടിതൈഃ |
പ്രത്യുദ്ഗമൈരദീനാനാം പിതൗ മുദമാപതുഃ || 2.60 ||

സ്നേഹാനുബദ്ധഹൃദയാവന്യോന്യം വിഷ്ണുമായയാ |
വിമോഹിതൗ ദീനധിയൗ ശിശൂൻ പുപുഷതുഃ പ്രജാഃ || 2.61 ||

ഏകദാ ജഗ്മതുസ്താസാമന്നാർത്ഥം തൗ കുടുംബിനൗ |
പരിതഃ കാനനേ തസ്മിന്നർത്ഥിനൗ ചേരതുശ്ചിരം || 2.62 ||

ദ്യുഷ്ട്വാ താല്പുബ്ധകഃ കശ്ചിദ് യദ്യുച്ഛരാതോ വനേചരഃ |
ജഗൃഹേ ജാലമാതത്യ ചരതഃ സ്യാലയാന്തികേ || 2.63 ||

കപോതശ്ച കപോതീ ച പ്രജാപോഷേ സദോത്സുകൗ |
ഗതൗ പോഷണമാദായ സ്വനീഡമുപജഗ്മതഃ || 2.64 ||

കപോതീ സ്വാത്മജാൻ വീക്ഷ്യ ബാലകാജ്ജാലസംവൃതാൻ |
താനഭ്യധാവത് ക്രോശന്തീ ക്രോശതോ ഭൃശദുഃഖിതാ || 2.65 ||

സാസക്യത് സ്നേഹഗുണിതാ ദീനചിത്താജമായയാ |
സ്വയം ചാബധൃത ശിചാ ബദ്ധാൻ പശ്യന്ത്യപസ്മൃതിഃ || 2.66 ||

കപോതശ്ചാത്മജാൻ ബദ്ധാനാത്മനോഽപ്യധികാൻ പ്രിയാൻ |
ഭാർയാം ചാത്മസമാം ദീനോ വിലലാപാതിദുഃഖിതഃ || 2.67 ||

അഹോ മേ പശ്യതാപായമൽപപുണ്യസ്യ ദുർമ്മതേഃ |
അത്യപ്തസ്യാക്യതാർത്ഥസ്യ ഗൃഹസ്ത്രൈവർഗ്ഗികോ ഹതഃ || 2.68 ||

അനുരൂപാനുകൂലാ ച യസ്യ മേ പതിഭേവതാ |
ശൂന്യേ ഗൃഹേ മാം സന്തുജ്യ പുത്രൈഃ സ്വർയാതി സാധുഭിഃ || 2.69 ||

സോഽഹം ശൂന്യേ ഗൃഹേ ദീനോ മൃതദാരോ മൃതപ്രജഃ |
ജിജീവിഷേ കിമർത്ഥം വാ വിധുരോ ദുഃഖജീവിതഃ || 2.70 ||

താംസ്തഥൈവാവൃതാത്ഛരിഗ്ഭിർമൃത്യുഗ്രസ്താൻ വിചേഷ്ടതഃ |
സ്വയം ച കൃപണഃ ശിക്ഷു പശ്യന്നപൃബുധോഽപതത് || 2.71 ||

തം ലബ്ധ്യാ ലുബ്ധകഃ ക്രൂരഃ കപോതം ഗൃഹമേധിനം |
കപോതകാൻ കപോതീം ച സിദ്ധാർത്ഥഃ പ്രയയൗ ഗൃഹം || 2.72 ||

ഏവം കുടുംബ്യശാന്താത്മാ ഭന്ദാരാമഃ പതന്ത്രിവത് |
പുഷ്ണൻ കുടുംബം കൃപണഃ സാനുബന്ധോഽവസീദതി || 2.73 ||

യഃ പ്രാപ്യ മാനുഷം ലോകം മുകുതിഭാരമപാവൃതം |
ഗൃഹേഷു ഖഗവത് സക്തസ്തമാരുഢച്യുതം വിദുഃ || 2.74 ||

|| ഇതി ഭിതീയോദ്യായഃ ||